

Kinnitatud Eoste ja Valgesoo
külaelanike üldkoosolekul
11.aprillil 2023. a

**EOSTE JA VALGESOO KÜLADE
ARENGUKAVA
aastani 2030**

Aprill 2023

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS.....	3
2. KÜLADE OLUKORRA JA ÜLDINE KIRJELDUS	3
2.1 Külade ajalooline taust.....	4
2.2 Külade asukoht.....	4
2.3 Külade elanikkond.....	4
2.4 Külade looduslike olude kirjeldus.....	5
2.5 Külade sotsiaalmajanduslike olude kirjeldus.....	5
2.6 Külade infrastruktuuri kirjeldus.....	6
2.7 Kultuuritegevus külades.....	6
3. KÜLADE ÜLDOLUKORD.....	6
4. SWOT ANALÜÜS.....	7
5. VISIOON EOSTE JA VALGESOO KÜLADE OLUKORRAST aastani 2023.....	8
6. KÜLADE ARENGU EESMÄRGID JA ÜLESANDED NENDE SAAVUTAMISEKS.....	8
7. TEGEVUSKAVA 2023-2030.....	9
8. ARENGUKAVA ELLUVIIMINE, SEIRE JA HINDAMINE.....	10
9. KÜLADE ARENGUKAVA SEOS VALLA ARENGUKAVAGA.....	10
10. KOKKUVÕTE.....	10
Lisa 1.....	11

1. SISSEJUHATUS

Käesolev arengukava on Põlva vallas asuva Eoste ja Valgesoo külade arengukava. Dokument on koostatud vajadusest analüüsida külade senist arengut ja tänast olukorda, selgitada välja ühised soovid, probleemid ja kitsaskohad, püstitada eesmärgid ja leida üheskoos tee nende saavutamiseks.

Eoste ja Valgesoo külade esimene arengukava koostati perioodil 2010. aasta. Antud arengukava muutmist algatati märtsis 2023. Väljakuulutatud Eoste ja Valgesoo küla üldkoosolek toimus 11. aprillil 2023. Üldkoosolekul arutati Eoste ja Valgesoo külade arengukava aastani 2030 täitmise üle ning viidi läbi külade arengu analüüs, osales 24 elanikku.

Arengukava koostamisele on kaasa aidanud Põlva Vallavalitsus ja aktiivsed külaelanikud.

Käesoleva arengukava muutmisel on väga oluliseks peetud, et kogu arengukava sisu oleks läbi arutatud enamuse Eoste ja Valgesoo küla elanikega. Mida suurem on inimeste arv, kes on osalenud arengukava loomisel, seda laiapõhjalisem arengukava on.

Arengukava koostamise peamiseks eesmärgiks on soov näha külasid ka aastakümnete pärast elujõuliste ja jätkusuutlikena, omanäoliste ja looduslähedastena. Läbi planeeritud elu- ja looduskeskkonna arendamise ning ühistegevuste võime nautida üheskoos toimimise positiivset energiat ja väljendada oma vaba tahet külaelu ühisel edendamisel.

Eoste ja Valgesoo külade arengukava sisaldab arenguvisioni ja tegevusi püstitatud eesmärkide elluviimiseks.

Arengukava annab külaelanikele selgemad suunad ja konkreetsemad eesmärgid, mille poole liikuda ning on teadmiseks Põlva Vallavalitsusele. Arengukava on aluseks eelkõige külakogukonnale ühistegevuste planeerimiseks ja läbiviimiseks ning erinevatest siseriiklikest ja EL programmidest toetuste taotlemiseks investeeringute külade elu- ja looduskeskkonna arendamiseks. Samuti on arengukava heaks infoallikaks kõigile, keda huvitab Eoste ja Valgesoo külade ajalugu, hetkeolukord ja kohalike elanike arvamusel tuleviku arengu visioon.

2. KÜLADE OLUKORRA JA ÜLDINE KIRJELDUS

Alates 26. oktoobrist 2013. aastast ühines Põlva vald Põlva linnaga ja moodustus uus omavalitsusüksus Põlva vald, mis moodustub 27 külast ja 1 vallasisest linnast.

2.1 Külade ajalooline taust

Eoste küla on inimestele läbi aegade meelepärane olnud, endisest Kastemäe talust 150 meetrit idas on asulakoht (Keldrimägi), mis pärineb meie aastatuhande algusest. Lähikonnas on neli mitmest kääpast koosnevat kääbaste rühma.

Kaks kilomeetrit teeristist asub vasakut kätt tee ääres Lembit Siniorgu mälestuskivi, mis paigaldati 1967. aastal. Lembit Siniorg kasvas Eostes. Valgesoo küla on esmamainitud 1582. aastal. Valgesoo küla on looduslooline ja legendide ning ajaloo tihedalt seotud. Nime on sellele paigale andnud ilvesheina valged õied. XX sajandi alguses oli Valgesoo külas üle 20 talu. Kunagi paigutas Ahja mõisnik Valgesoo külla elama talupojad, kes olid langenud ebasoosinguusse. Valgesoo veskit mainitakse samuti juba 1582. aastal ning veski on säilinud praeguseni.

Valgesoo veski ja paar kilomeetrit allavoolu ehitatud Porgandi veski panid leivavilja jahvatamise kõrval kolmekümnendate aastate algusest peale pöörlema ka mõnekilovatise võimsusega generaatorid. Nii said elektrivalguse osa Valgesoo külataresid ning seda jätkus karjalautadessegi. Porgandi veskist kulges elektriliin ka Eoste külla.

2.2 Külade asukoht

Eoste ja Valgesoo küla asuvad Põlva maakonnas Põlva vallas (vt lisa 1). Külad asetsevad Põlva maakonna keskosas ja Põlva valla kirdepoolses osas.

Ühelt poolt on Eoste naaberkülaks Himmaste, teiselt poolt ongi Valgesoo. Valgesoo küla naabriks on omakorda Taevaskoda. Eoste ja Valgesoo küla piiriks on Ahja jõgi. Eoste küla kaugus Põlva linnast 6 km, Valgesoo küla kaugus Põlvast u 8 km ja vallakeskusest ligikaudu 9 km. Moostesse, mööda Tartu-Räpina maanteed, jääb 8 km. Küla asend võimaldab külaelanikel käia tööl nii Põlvas kui lähimates linnades Võrus ja Tartus.

2.3 Külade elanikkond

Külade elanikkond elab taludes, mis asetsevad suhteliselt hajali. Eoste külas elas Põlva Vallavalitsuse andmetel 19.märtsi 2023. a seisuga kokku 78 inimest, sh 16 inimest alla 18. a (lapsed), tööelisi elanikke on 44 ja pensioniealisi elanikke 18. Valgesoos on 19.märtsi 2023. a seisuga kokku 41 inimest, sh 6 inimest alla 18. a (lapsed), tööelisi elanikke 28 ja pensioniealisi elanikke 7.

2.4 Külade looduslike olude kirjeldus

Eoste küla koosneb mõtteliselt kahest külaosast: Tagametsast (kutsutud ka Kitsero külaks) ja Eostest.

Kahe küla, Eoste ja Valgesoo vahel voolab Ahja jõgi. Ahja jõe ürgoru maastikukaitseala ei läbi küll külasid, kuid ulatub Koorverest kuni Valgesoo veskini. Mõnisada meetrit allpool veskipaisu ühineb Ahja jõgi Orajõega.

Valgesoos ja Eostes laiuvad avarad põllud, mis on aktiivselt ka kasutuses. Külad on ümbritsetud metsadega - domineerivad segametsad ja männikud. Valgesoo küla ligidal asub Valgesoo sookaitseala. See on lamedapinnaline veelahkmesoo Ahja jõe lookes, tekkinud kivipinnases olnud madalas lohus. Ligemale 300 ha suuruses rabatüüpi soos on kaks lagerabalaiku ja kaheksa väga madalat soosaart.

2.5 Külade sotsiaalmajanduslike olude kirjeldus

Eoste ja Valgesoo külates tegutseb (seisuga 28.03.2023) äriregistri andmetel 7 füüsilisest isikust ettevõtjat, 9 osaühingut ja 2 mittetulundusühingut. Äriregistri andmetel pole esialgu kummastki külast registreeritud ühtegi sihtasutust.

Enamus külade tööealisest elanikkonnast käib tööle Põlva valla või Põlva linna ettevõtetesse ja väike osa ka Tartusse ja teistesse maakondadesse.

Külade elanikud kasutavad Põlva valla Himmaste Vallaraamatukogu hoones alljärgnevaid teenuseid: raamatukogu lugemistoaga, avatud internetipunkti arvutinurk (AIP-WiFi levialaga), suurem saal külakeskuse ja kultuuriürituste tegevusteks ning täisvarustusega köök ja söögisaal.

Külaelanikud saavad infot iga kuu ilmuva valla infolehes „Põlva Teataja“.

Lähim lasteaed asub Mammaste külas ning lähimad koolid on Põlva linnas asuvad Põlva Kool, Põlva Gümnaasium ja Põlva Jakobi Kool. Himmaste külas tegutseb Johannese Kooli algklasside maja. Põlva valla poolt on korraldatud koolilaste ühistransport koolidesse.

2.6 Külade infrastruktuuri kirjeldus

Eoste ja Valgesoo küla läbib Eoste-Ahja maantee, mis on kaetud kõvakattega.

Suuremal osal talumajapidamistest on salvkaevud ja puudub kanalisatsioon ning üksikutel on ehitatud lokaalne kanalisatsioonisüsteem.

Taaskasutatava prügi jaoks on Põlva valla poolt paigaldatud Eoste külla prügikonteinerid, mis võimaldavad tasuta ära anda taaskasutatavad pakendeid, sh kile-, klaas-, plastik-ja metallpakendid ning paberit ja kartongi. Leibkonnad kasutavad valla poolt korraldatavat olmejäätmete veoteenust. Kõik külates asuvad eluhooned on varustatud elektriga. Kaasaja tingimustele vastav külaplatsi

elektrijuhtmestiku paigaldamine sai teoks tänu Põlva valla toele 2014.a. Hetkel ei ole enam probleeme suurürituste korraldamisel elektri katkestuste pärast.

2.7 Kultuuritegevus külades

22. märtsil 2010, valiti Eoste ja Valgesoo külade üldkoosolekul külavanem. Eoste ja Valgesoo külades alustati aktiivselt kultuuritegevusega. 2010. aastal toimus külade esimene ühisüritus - jaanipäev. Traditsiooniks on saanud, et korraldatakse igal aastal vastla-, talgupäev, jaanituli ja külapäev. Osavõtt on aktiivne, palju on inimesi nii Põlva vallast kui kaugemalt.

Kuna küladel puuduvad talviste kultuuriürituste läbiviimiseks tingimused, siis osalevad külaelanikud meelsasti ka naaberkülas, Himmastes, toimuvatel üritustel ja tegutsevates huviringides. Külade noored käivad huviringidesse ka Põlva linna.

3. KÜLADE ÜLDOLUKORD

1. Looduslikud olud on Eoste ja Valgesoo lähiümbruses suurepärased.
2. Turismi arendamine omab suurt potentsiaali.
3. Maantee võrk külas ja selle ümbruses on suhteliselt hea.
4. Külade elanikkond on suhteliselt noor, mis on aktiveerunud ja võimaldab ühiselt külade kultuurielu mitmekesistada.

5. SWOT ANALÜÜS

Tugevused	Võimalused
1. Elanikkond suhteliselt noor	1. Bussiootepaviljonide juurde valgustuse rajamine
2. Põlva linna lähedus	2. Rajada Ahja- Orajõe ristmikusild kergliikluseks
3. Maantee olemasolu (Põlva-Mooste)	3. Kergliiklustee Tagametsast Põlvani.
4. Valgesoo küla naabus	4. Naabrivalve
5. Valgesoo sookaitseala	5. Külaplatsi arendamine
6. Ahja- ja Orajõgi	6. Valgesoo bussipeatuse korrastamine
7. Vaatamisväärsused ümbruskonnas (Otteni ja Porgandi veski, Valgesoo mägi, kääpad, partisan Lembitu-nim kivi, Saesaare HEJ, muinasmälestised, ohvrikivi, ristimänd)	7. Valgesoo kooli koha tähistamine
8. Mooste mõisa lähedus	8. Küla veebilehe tegemine

9. Külaplats koos Ahja jõe kaldaalaga ja matkarajaga 10. Küla kogukonna poolt korraldatud traditsioonilised kultuuriüritused 11. Laste- ja noortelaagrid 12. Mänguväljak	
Nõrkused 1. Mõned külavaheteed vajavad järjepidevat hooldust. 2. Külas puudub autonoomne valgustus, mis võiks olla bussipeatuse ja prügikonteinerite juures.	Ohud 1. Hajaasustus Valgesoo külas 2. Elanike vähenemine

5. VISIOON EOSTE JA VALGESOO KÜLADE OLUKORRAST AASTANI 2030

Eoste ja Valgesoo külad on aastaks 2030 heakorrastatud, meeldiva elukeskkonnaga traditsioonilised külad, kus on omad väljakujunenud traditsioonid ja ühisüritused. Külaelanikud on aktiivsed, koostöövalmid ja oma kodukohast hoolivad, toetades külade elu- ja looduskeskkonna parendamist ja säilimist.

Loodud on mitmed seltsingud ja mittetulundusühingud, kes aktiivselt korraldavad kogukonnale ühistegevusi, -koolitusi ja -üritusi.

6. KÜLADE ARENGU EESMÄRGID JA ÜLESANDED NENDE SAAVUTAMISEKS

1. AKTIIVNE ÜHISTEGEVUS JA KÜLAELU

- 1.1. Külavanema ja MTÜ Eoste Valgesoo tegevuste toetamine ja osalemine;
- 1.2. Kogukonna aktiivne osalemine külaelu tegevuste planeerimisel ning elluviimisel;
- 1.3. Kogukonnas seltsitegevuse aktiveerimine, sh ettevõtluse algatamine, koolituste korraldamine jne
- 1.4. Traditsiooniliste ühisürituste jätkamine ning uute algatuste toetamine;
- 1.5. Küla veebilehe aktiivne kasutamine.

2. KESKKOND

- 2.1. Traditsiooniliste talgute korraldamine külade elu- ja looduskeskkonna heakorra parandamiseks ja säilitamiseks;
- 2.2. Küla välisilme parendamine – maaomanike või -harijate poolt maade, põldude ja rohumaade korrashoiu tagamine;
- 2.3. Keskkonnahoidliku elustiili väärtustamine külaelanike seas.
- 2.5. Küla territooriumil asuvate mälestiste, loodusobjektide korrastamine, märgistamine, tähistamine jne

3. INFRASTRUKTUUR

- 3.1. Külaplatsi arendamine – olemasolevate rajatiste uuendamine, laiendamine ning territooriumi korrastamine;
- 3.2. Küla läbivate teede korrasoleku tagamine;
- 3.3. Autonoomse valgustuse paigaldamine Eoste, Tagametsa, Valgesoo bussipeatustesse ja Eoste jäätmekogumisplatsi juurde;
- 3.5. Valgesoo koolimajale nimelise mälestustahvli paigaldamine;

4. TERVE JA TURVALINE KÜLA

- 4.1. Elanikkonnale tervislikke eluviiside järjepidev propageerimine;
- 4.2. Elanikkonna seas OMA küla tunnetuse tekitamine;
- 4.3. Kogukonnale Põlva valla avalike teenuste ja info kättesaadavuse tagamine;
- 4.4. Külades regulaarsete talgute korraldamine;
- 4.5. Kriisiolukordades käitumise ja elanikkonnakaitse koolituse korraldamine külaelanikele;
- 4.6. Taotluse esitamine transpordiametile seoses Eoste küla läbival maanteel kiiruse piiramisega kuni 50 km/h alates jäätmejäädast kuni teisele poole küla ning Porgandi sillast (vasakule ja paremale u 300 m). Küläs palju noori peresid, maanteel toimub aktiivne jalakäijate ja ratturite liiklus. Kurviline tee jne.
- 4.7. Külades naabrivalve võimaluste propageerimine ja rakendamine.

7. TEGEVUSKAVA 2023-2030

AEG	TEGEVUSED JA INVESTEERINGU- OBJEKTID	RAHASTAMISE ALLIKAS ja KOOSTÖÖ	VASTUTAJA
2023- 2030	Külaplatsi arendamine – olemasolevate rajatiste uuendamine, laiendamine ning territooriumi korrastamine	Põlva vald, erinevad siseriiklikud ja EL programmid, MTÜ Eoste Valgesoo (edaspidi MTÜ), külaelanikud	Külavanem, MTÜ
2023- 2030	Eoste, Tagametsa, Valgesoo bussipeatuste ja Eoste jäätmekogumisplatsi juurde valgustuse paigaldamine	Põlva vald, erinevad siseriiklikud ja EL programmid, MTÜ, külaelanikud	Külavanem, MTÜ

2023-2030	Naabrivalve	Põlva vald, erinevad siseriiklikud ja EL programmid, MTÜ, külaelanikud	Külavanem, MTÜ
2023-2030	Küla veebilehe tegemine	Põlva vald, erinevad siseriiklikud ja EL programmid, MTÜ, külaelanikud	Külavanem, MTÜ
2023-2030	Traditsiooniliste kultuuriürituste jätkamine, arendamine	Põlva vald, erinevad siseriiklikud ja EL programmid, MTÜ, külaelanikud	Külavanem, MTÜ
2023-2030	Valgesoo bussipeatuse korrastamine	Põlva vald, erinevad siseriiklikud ja EL programmid, MTÜ, külaelanikud	Külavanem, MTÜ
2023-2030	Küla territooriumil asuvate mälestiste, loodusobjektide jm märgistamine, tähistamine jne	Põlva vald, erinevad siseriiklikud ja EL programmid, MTÜ, külaelanikud	Külavanem, MTÜ
2023-2030	Kogukonnas seltsitegevuse arendamine, sh ettevõtluse algatamine	Põlva vald, erinevad siseriiklikud ja EL programmid, MTÜ, külaelanikud	Külavanem, MTÜ
2023-2030	Kriisiolukordades käitumise ja elanikkonnakaitse koolituse korraldamine külaelanikele	Päästeamet ning erinevad siseriiklikud ja EL programmid,	Külavanem, MTÜ

8. ARENGUKAVA ELLUVIIMINE, SEIRE JA HINDAMINE

Arengukava viiakse ellu külaelanike eestvedamisel. Küla eestvedajate põhiülesandeks on arengukava rakendamisel koordineerida tegevusi ettevõtjate, kohalike elanike, vallavalituse ja teiste institutsioonide vahel.

Hinnang arengukava elluviimise kohta antakse üldkoosolekul ühise arutelu tulemusena.

Arengukava teostumise vahekokkuvõtteid tehakse vähemalt üks kord aastas, ning neid tutvustatakse küla üldkoosolekutel, kus vastavalt vajadusele viiakse ka sisse arengukava muudatused ning kinnitatakse.

9. KÜLA ARENGUKAVA SEOS VALLA ARENGUKAVAGA

Eoste ja Valgesoo külade arengukava esitatakse kooskõlastamiseks Põlva Vallavalitsusele. Külade arengukava on dokument, mis kajastab külaelanike

vahelist kokkulepet vajadustes ja tegevustes külade arendamisel. Arengukava on eelkõige aluseks külaelanikele, mittetulundusühingutele ja ettevõtjatele ning Põlva vallale, kes soovivad avaliku kasutamise objektidesse investeerida või muid ühistegevusi läbi viia kogukonna huvides.

10. KOKKUVÕTE

Eoste ja Valgesoo küladel on tänu suurepärasele looduslikele tingimustele ja rikkalikule kultuuriajaloole ning inimressursile head võimalused arendada välja küla, kus on tagatud eelkõige heaolu kohalikele elanikele. Käesolevas arengukavas toodud tegevused ja eesmärgid on planeeritud ellu rakendada arengukavas märgitud tähtaegadel. Selleks tuleb kasutada olemasolevaid võimalusi, sealhulgas koostööd seltsingute, mittetulundusühingute, ettevõtjate, vallavalitsuse, teiste institutsioonide ja kohalike elanike vahel ning siseriiklike ja EL programmide toetusi.

Lisa 1 Põlva maakonna ja valla kaardil Eoste ja Valgesoo külade asukoht

